

Τα Αγιορειτικά Μετόχια στις Σποράδες

Ορθοδοξία / Άγιον Όρος

Αμαλία Κριτσάκη Διοικητική υπάλληλος Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, MSc, Μεταπτυχ. Φοιτήτρια Τμ. Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού Α.Π.Θ.

Στα νησιά των Βορείων Σποράδων, λόγω της εγγύτητάς τους με το Άγιον Όρος, η παρουσία των αγιορειτών πατέρων ήταν μόνιμη και σταθερή. Η χρονική αφετηρία της εκεί δραστηριότητάς τους εντοπίζεται αρκετούς αιώνες πριν, κατά το έτος 993 μ.Χ., με την αγορά του νησιού της Κυρά - Παναγιάς από τον όσιο Αθανάσιο τον Αθωνίτη[1]. Η παρουσία αυτή είχε άλλοτε τον χαρακτήρα του πνευματικού οδηγού, άλλοτε του ταξιδιώτη και άλλοτε πάλι του προσκεκλημένου των ίδιων των νησιωτών, προκειμένου να μεταφερθούν στα νησιά ιερά λείψανα για προσκύνημα[2].

Αποτέλεσμα της δραστηριότητας αυτής των αγιορειτών πατέρων στις Σποράδες ήταν να δημιουργηθούν εκεί αγιορειτικά μετόχια, Με τον όρο μετόχι στην εκκλησιαστική - μοναστική γλώσσα εννοείται «κτῆμα μοναστηριακὸν ὑποκείμενον εἷς τινα μονὴν κειμένην μακρὰν τούτου[3]». Με τον ίδιο όρο χαρακτηρίζεται και ο ναός που υπάρχει μέσα στην περιοχή που οριοθετεί το μετόχι. Παράλληλα το μετόχι λειτουργεί και ως πηγή άντλησης ανθρώπινου δυναμικού για την

επάνδρωση της μονής. Η χρήση του συνίστατο στο να αποτελεί μέρος ανάπαυσης για τους μοναχούς που έβγαιναν εκτός της μονής της μετανοίας τους μεταφέροντας τίμια λείψανα και ιερές θαυματουργές εικόνες. Ο προϊστάμενος του μετοχιού καλούνταν στη μοναστική γλώσσα «μετοχιάρης» και ήταν υπεύθυνος για την εύρυθμη λειτουργία του. Τελούσε δε το τυπικό με τον ίδιο τρόπο σαν να βρίσκεται στο μοναστήρι του[4].

Τα μετόχια και οι μονές που λειτούργησαν εντός αυτών αποτέλεσαν σημαίνοντες σταθμούς στην ορθόδοξη πνευματική διαμόρφωση των νησιωτών, μεταλαμπαδεύοντας την πνευματική κληρονομιά του Αγίου Όρους προς την κοινότητα κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας με τον πολύτιμο λόγο και τη διδαχή των πατέρων[5]. Παράλληλα, οι αθωνικές επιδράσεις που δέχτηκαν οι τοπικές κοινωνίες αφορούσαν τόσο τη λατρευτική ζωή όσο και τη θρησκευτική τους παράδοση. Έτσι, ήταν αναπόφευκτη η επίδραση που δέχτηκαν οι Σποράδες στην τέλεση των ιεροπραξιών, στην επιτέλεση του μυστηρίου της εξομολόγησης και της πνευματικής καθοδήγησης, στις θρησκευτικές πανηγύρεις και στην εν γένει θρησκευτική συμπεριφορά των κατοίκων τους.[6]

Οι πνευματικοί πατέρες που βρέθηκαν εκεί άσκησαν επίδραση στη διαμόρφωση της λογιόσυνης και της πνευματικότητας, παρηγόρησαν και στήριξαν τους κατοίκους των νησιών κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας ενώ συνάμα επίρρωσαν με την ήρεμη δράση τούς δεσμούς με το Άγιον Όρος, φέρνοντας τους νησιώτες εγγύτερα

στις αρχαίες και σταθερές παραδόσεις της εκκλησίας μας.

Η ύπαρξη των μετοχιών στις Σποράδες είναι γνωστή και καταγεγραμμένη, με κυρίαρχο το νησί της Σκοπέλου, το οποίο είχε έως τις αρχές του 20^{ου} αι. έξι αγιορείτικα μετόχια[7]. Πιο συγκεκριμένα, υπήρχαν τρία μετόχια της μονής Μεγίστης Λαύρας κι από ένα των Μονών Διονυσίου, Ξενοφώντος και Ξηροποτάμου. Σήμερα στο νησί υφίστανται μόνο τρία Μετόχια: ένα της Μονής Ξενοφώντος και δύο της Μονής Μεγίστης Λαύρας. Τα υπόλοιπα νησιά που συγκροτούν το νησιωτικό σύμπλεγμα είναι η Σκιάθος, η Αλόνησος και τα Ερημόνησα Κυρά - Παναγιά, Σκάντζουρα, Πιπέρι και Γιούρα.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

[1] Χ. Χαχαμίδης, *Συμβολή στην Έκκλησιαστική και Πνευματική Ίστορία τῶν Βορείων Σποράδων (16ος-19ος αἰώνας)*, [Διδ. Διατριβή], Θεσσαλονίκη, 2008, σ. 226

[2] Κ. Καλλιανός, «Τό μή διατηρούμενο σήμερα μετόχι τῆς Ι. Μ. Διονυσίου στή νῆσο Σκιάθο» Πρωτάτο 43 (1999) 151-154.

[3] Ά. Μαρτίνος, «Μετόχιον», *Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαιδεία* 8 (1962-1968) στ 1097.

[4] [Κ. Καλλιανός, «Τα αθωνικά μετόχια των βορείων Σποράδων και η συμβολή τους στην ορθόδοξη πνευματική διαμόρφωση των νησιωτῶν», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 62 \(2012\) 335-343.](#)

[5] [Κ. Καλλιανός,](#) «Σχέσεις Σκοπέλου καὶ Ἁγίου Ὄρους, (17ος-19ος αι.)» *Ἐφημέριος* 9 (1996) [ἀνάτυπον] 13.

[6] Π. Καυσοκαλυβίτης, «Ὅψεις τῆς επίδρασης τῆς ἀγιορειτικῆς πνευματικότητας στίς τοπικές κοινωνίες διὰ τῶν Μετοχιῶν: λειτουργική ζωή - γενίκευση τῆς τιμῆς τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει τιμωμένων Ἁγίων», *Πρακτικά Θ΄ Διεθνούς Επιστημονικοῦ Συνεδρίου (21 Νοεμβρίου 2014): « Η Εξακτίνωση του Αγίου Ὄρους στον ορθόδοξο κόσμο. Τα μετόχια*», Θεσσαλονίκη 2015, σ. 43.

[7] Κ. Καλλιανός, «Τα αθωνικά μετόχια...», ο.π., 338-339.

<https://bit.ly/3aiPsGU>